Вона бажає доброго діла

Jim Reiher, Melbourne · німецький переклад: Hans-Jörg Ronsdorf · квітень 2021 р. · перероблено в жовтні 2026 р.

1 Тимофія 3:1

> *Вірне це слово: якщо хтось прагне служіння єпископа (наглядача), той бажає доброго діла. (Elberfelder CSV, німецький переклад Біблії)*
>
> *Кажуть — і це вірне слово: «Якщо хтось домагається керівного служіння в церкві, той прагне великого й почесного завдання». (Neue Genfer Übersetzung, німецький переклад Біблії)*
>
> *Надійне це слово: якщо хтось прагне єпископського служіння, той бажає доброго завдання. (Zürcher Bibel, німецький переклад Біблії)*

Чи ви колись замислювалися, звідки взявся поділ Біблії на розділи? Його не було в первісних текстах. Він з'явився аж у XIII столітті. Коли він став частиною тексту, то допоміг змінити те, як ми читаємо й тлумачимо Біблію. Зрештою, ми часто вивчаємо Біблію по розділах або за розділами. Ми починаємо з початку розділу й закінчуємо в його кінці. Деякі рішення про те, де починається новий розділ, виявилися доволі дивними, а то й хибними. Колоссян 4:1, наприклад, насправді мав би ще належати до розділу 3. Інші можливі помилки не такі очевидні, але на них варто зважати.

Старійшини в церкві: особливий випадок 1 Тимофія 3:1

Багато хто бачить 3:1 передусім як логічний початок решти розділу 3, де йде довге міркування про старійшин (пресвітерів) і дияконів. Проте я вважаю, що цей вірш насправді радше завершує розділ 2, ніж вводить розділ 3. Це важливо для жінок у церкві, бо тоді вірш 1 заохочує і чоловіків, і жінок ставати старійшинами/єпископами (наглядачами). ***Якщо він завершує розділ 2, видно, що Павло підтримує обидві статі в тому, щоб служити Богові на керівних посадах, аби тільки вони були вправні й зрілі у вірі. Так, він тимчасово наклав на жінок в ефеській церкві певні обмеження, але не хоче, щоб це вважали його справжньою метою. Навпаки, він зовсім загально додає, що це добра справа, коли і чоловіки, і жінки прагнуть бути старійшинами.***

Проблема незрілого проводу в розділі 2

Щоб зрозуміти, чому я це пропоную, ми мусимо врахувати й те, що стоїть безпосередньо перед 3:1: розділ 2:8-15. Саме цей спірний уривок часто використовують, щоб придушувати служіння й провід жінок у церкві. Розділ 2:8-15 традиційно тлумачили так, щоб не допускати жінок до керівництва церквою й до служіння. Але це хибне тлумачення. ***Принаймні можна сказати, що є інші, так само слушні (навіть кращі) способи розуміти цей уривок.*** Головна відмінність між цими тлумаченнями полягає в тому, чи ми бачимо в цьому уривку якусь універсальну заповідь на всі часи, для кожного християнина в кожній культурі й кожному народі світу, чи він стосується тодішньої проблеми в Ефесі наприкінці першого століття після Христа. Іншими словами: чи це щось на кшталт «Люби Бога й люби свого ближнього», чи радше на кшталт «Поводьтеся добре зі своїми рабами — а ви, раби, сумлінно працюйте для своїх панів» (пор. 6:1-2)?

У 1 Тимофія 2:8-15 ідеться про певних заможних жінок у церкві — імовірно, нещодавно навернених жінок з ефеського суспільства, — які хочуть бути провідницями в церкві, перш ніж їх як слід навчено чи перш ніж вони дозріли в новій вірі.[1] Вони хочуть бути старійшинами, які можуть навчати й мати владу в церкві (2:12). Павло дуже ясно дає зрозуміти: він хоче, щоб жінок як слід навчили (2:11). ***Цікаво, що цей вірш містить єдиний наказовий спосіб у цьому уривку: «Нехай вона навчається». Тобто вірш 11 — це те, що найближче до наказу Павла: він наполягає, щоб жінок навчали.*** Це вершина його думки й письма. ***Саме це й є ключем до цього абзацу: Павло хоче, щоб усіх членів церков як слід навчили у вірі. Не тільки чоловіків, а й чоловіків, і жінок. Коли вони як слід навчені й дозріли, тоді учительські й керівні посади однаково можливі для жінок і чоловіків.***

Ще одне слово, яке Павло в цьому уривку (1 Тимофія 2:8-15) двічі вживає саме щодо жінок, — це слово, яке у віршах 9 і 15 часто перекладають як «скромність/пристойність»[2] (я сказав би: перекладають хибно; Elberfelder CSV у примітці подає «або розважливістю, або: здоровим глуздом»). Насправді це слово означає «ясний розумом, зрілий і розважливий у мисленні; не заплутаний у мисленні». Іноді воно може поєднуватися з іншими моральними якостями, але змусити його означати тільки якусь одну моральну якість означало б позбавити його суттєвого значення. Павло хоче, щоб жінки в церкві мислили ясно й розважливо (у вірші 9 — щодо скромності й вибору одягу; у вірші 15 — щодо дозрівання й перебування у вірі), перш ніж братися за керівні посади в церкві.

А що, як 1 Тимофія 3:1 звернено до цих жінок?

Тоді ми підходимо до розділу 3, вірша 1. Що саме там написано? Ну, одного там точно не написано: «Це добра справа, коли тільки чоловіки прагнуть бути старійшинами». Ні. Це могло б стосуватися тільки чоловіків. Але так само добре це могло б стосуватися тільки жінок. ***Або — дуже ймовірно — це стосується і чоловіків, і жінок.*** NIV (New International Version) переклала тут краще: «Ось вірне слово: «Хто прагне бути єпископом (наглядачем), той бажає шляхетного завдання»». ***(Так само й німецькі перекладі з «Якщо хтось …» — «хтось» може означати і чоловіків, і жінок.)***

Деякі переклади вставили в 3:1 англійське слово «чоловік» через 3:2-14 (старійшини-чоловіки, диякони-чоловіки, жінки-диякони або дружини дияконів, диякони-чоловіки). ***Через це рішення багато християн дійшли висновку, що хоча й може бути аргумент на користь жінок-дияконів, для жінок-старійшин місця немає.*** На перший погляд це може видаватися розумним, але це слабкий аргумент. У вірші 1 не вжито грецького слова «чоловіки» чи «чоловік». Немає там і окремого слова «він». Проте вжито грецьке слово ***tis*** («хтось»). Те саме слово стоїть і для чоловіків, і для жінок. Так само слово «він або вона бажає» — це дієслівна основа слова «бажає» з приєднаним закінченням «він, вона або воно». На кого вказує це дієслово, мусить вирішувати контекст.

Якщо ми віднесемо 1 Тимофія 3:1 до завершення 2:8-15, то цей вірш стає сильною вказівкою, що утверджує провід жінок у церкві. Оскільки вжиті слова, як уже сказано, можуть стосуватися чоловіків або жінок, 3:1 може просто означати: «Якщо жінка має бажання бути жінкою-єпископом (наглядачкою), то вона бажає доброї справи». ***Це означає, що Павло міг повідомляти щось на кшталт: «Попри те що я наполягаю, що жінок треба навчати, тобто що вони мають на-***

вчатися, і що вони не можуть навчати чи мати владу, доки не стануть зрілими й компетентними, — це добра справа для жінки, якщо вона бажає бути старійшиною».

Жінки в решті розділу 3

У розділі 3:2-7 ідеться далі про старійшин; ***Павло думає при цьому про чоловічу більшість, з якої вони тоді складалися***. Моє припущення, що вірш 1 завершує попередній текст, а вірш 2 справді вводить для Павла нову думку, підтримують початкові слова вірша 2 в грецькому тексті: «потрібно» (або «належить»). Їх можна перекласти як «тоді», «отже», «відтак» або «тому». Звісно, вірш 2 думкою пов'язаний з попереднім, але він бере новий напрям. Павло щойно говорив про те, щоб навчати жінок для служіння й не дозволяти їм мати владу, доки їх як слід не навчено й доки вони не дозріли у вірі, і завершує тим, що нагадує кожному: сподіватися стати старійшиною в церкві — це не погане честолюбство. Тоді він робить паузу й порушує інші теми, які важливі в цю мить. «Добре … отже, щодо наших теперішніх старійшин …» У цьому наступному уривку (3:2-7) ідеться про теперішніх старійшин церкви або тих, кого незабаром мають поставити.

Безперечно, розумно розуміти 3:2-7 як такий, що стосується обох статей, якщо ми можемо дати раду формулюванню, що старійшини мають бути «чоловіком однієї дружини» або «вірним своїй дружині» (як дехто перекладає). Павло тут, імовірно, вживає «узагальнення за статтю». Якщо більшість старійшин того часу були чоловіками, то це може бути способом сказати: «Будь вірний своєму одному партнерові». Пам'ятаю 1990-ті роки, коли я викладав у біблійній школі в Мельбурні: усі викладачі, крім однієї особи, були чоловіками, а ця одна жінка працювала неповний день. Коли ми мали особливі товариські заходи, лист до всіх працівників зазвичай містив: «І беріть із собою своїх дружин». Таке формулювання виключало не тільки ту одну жінку; єдиний неодружений викладач теж почувався обійденим. Мене пробирає дрож, коли я згадую такі узагальнення за статтю. Хоч як ніяково мені від них, вони не означали, що в нас були тільки одружені викладачі-чоловіки. І ще одне щодо цього вислову («чоловіком однієї дружини»): якщо суворо застосувати такий метод тлумачення, то й заповідь «Не жадай жінки ближнього свого» стосується тільки чоловіків і нічого не каже жінкам.

1 Тимофія 2-3: переосмислити

Отже, замість поділу 1 Тимофія 2:8-3:14, який ми часто бачимо:

- Жінки й чоловіки в церкві (2:8-15)
- Старійшини-чоловіки (3:1-7)
- Диякони-чоловіки (3:8-10)
- Жінки-диякони (або дружини дияконів) (3:11)
- Знову диякони-чоловіки (3:12-14)

нам слід розуміти хід думки послання так:

- Жінки й чоловіки в церкві (2:8-3:1)
- Теперішня ситуація: до нинішніх провідників звертаються, узагальнюючи за статтю (3:2-7)
- Диякони-чоловіки (3:8-10)
- Жінки-диякони (3:11)

- Диякони-чоловіки (3:12-14)

Хоч як ви тлумачите 3:2-7, наголос цієї статті полягав у тому, щоб виділити 3:1. Якщо бачити в ньому завершення 2:8-15, він нагадує жінкам: якщо жінка хоче стати старійшиною, це добра справа. ***Навіть якщо ви іншої думки, цей вірш нейтральний щодо статі: якщо будь-хто, чоловік чи жінка, прагне керівництва в церкві, то це добра справа!*** Навіть якщо ви залишите його на початку розділу 3, він стосується обох статей — і тоді він свідчить, що й увесь наступний уривок охоплює обидві статі. Бачити в 1 Тимофія 3:1 запрошення для чоловіків і жінок прагнути керівних завдань у церкві — надзвичайно підбадьорлива риса вчення апостола Павла.

Тлумачення Павлового вчення в цій частині Біблії глибоко поранили жінок. Але я запропонував би, що з цим альтернативним розумінням уривка ми можемо в цьому питанні помиритися з Павлом. Він не був шовіністом, яким дехто його зображав. Він був тим, хто був готовий дозволити служити в церкві і жінкам, і чоловікам.

This article first appeared in the Spring 2021 issue of CBE International's Mutuality magazine (www.cbeinternational.org)

Німецький переклад: Hans-Jörg Ronsdorf, з люб'язного дозволу Джима Райгера (Jim Reiher), 20 квітня 2021 р.

Примітки

1. Докладний виклад альтернативного погляду на цей уривок див. Jim Reiher, Women: Leadership & the Church (Melbourne: Acorn Press, 2006), 85–93. Див. також Judy L. Brown, Women Ministers According to Scripture (Kearney: Morris Publishing, 1996), 279–312, і Rebecca Merrill Groothuis, Good News for Women: A Biblical Picture of Gender Equality (Grand Rapids: Baker Books, 1997), 209–229.
2. Вальтер Бауер (Walter Bauer) подає як перше й найочевидніше значення цього слова «розсудливість, раціональність, душевне здоров'я». Він подає й друге значення: «добре судження, поміркованість і самовладання». Ґерхард Кіттель (Gerhard Kittel) так само пояснює: коли в гру вступає це побічне значення, завжди діє здорове мислення. Форма, вжита в 1 Тимофія 2:9, 15, трапляється в Новому Завіті тільки ще в одному місці: Дії 26:25. Там її завжди перекладають як «ясне мислення» або «розумно». Див. William F. Arndt, F. Wilbur Gingrich, Frederick W. Danker, Walter Bauer і William Arndt, A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature. 2nd ed. (Chicago: University of Chicago Press, 1979), 802; G. W. Bromiley і Geoffrey William Bromiley, Theological Dictionary of the New Testament, ed. Gerhard Kittel і Gerhard Friedrich (Grand Rapids: Eerdmans, 1964), 1097-1104.